

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Svk/14/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7020200950
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 03. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Benczová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:7020200950.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, ako súd kasačný, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Benczovej a členov senátu JUDr. Michala Dzurdzika, PhD. a JUDr. Zuzany Šabovej, PhD. v právnej veci žalobcu: R. B. Z., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom M. XX, proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Kancelária Prešov, Slovenská 40, Prešov, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 26. novembra 2020, číslo spisu: KaPO/24062/2020, ČRZ: 131560/2020, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 19. mája 2022, sp. zn. 8S/174/2020 t a k t o

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8S/174/2020 zo dňa 19. mája 2022 sa m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného č. k. KaPO/24062/2020, ČRZ: 131560/2020 zo dňa 26. novembra 2020 sa z r u š u j e a vec sa v r a c i a žalovanému na ďalšie konanie.
II. Žalobcovi sa p r i z n á v a právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov kasačného konania ako aj konania pred správnym súdom.

o d ô v o d n e n i e:

I. Administratívne konanie a rozhodnutie správneho súdu

1. Žalobca žiadosťou zo dňa 20. novembra 2020 požiadal Centrum právnej pomoci, Kancelária Prešov (ďalej aj ako „žalovaný“) o poskytnutie právnej pomoci v právnej veci „správnej žaloby o neplatnosť rozhodnutia a preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu Obec Studenec, číslo 15/2020 zo dňa 22. apríla 2020 a rozhodnutia Finančného riaditeľstva SR, Lazovná 63, 974 01 Banská Bystrica č. 438129/2020 zo dňa 22. septembra 2020, kde ide o vyrubenie dane za komunálny odpad za rok 2020. Ide o rozhodnutia vydané v rozpore s vydaným rozhodnutím NS SR.“

2. Žalobca spolu s tlačivom žiadosti o poskytnutie právnej pomoci predložil žalovanému aj rozhodnutie Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky č. 438129/2020 zo dňa 22. septembra 2020, ktoré mieni napadnúť správnou žalobou. Týmto rozhodnutím bolo potvrdené rozhodnutie Obce Studenec č. 15/2020 zo dňa 22. apríla 2020, ktorým bol žiadateľovi vyrubený miestny poplatok za komunálne odpady na obdobie 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v sume 93,38 Eur.

3. Žalovaný rozhodnutím zo dňa 26. novembra 2020, číslo spisu: KaPO/24062/2020, ČRZ: 131560/2020 v zmysle § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci vrátane predbežného neposkytnutia právnej pomoci a to z dôvodu, že hodnota sporu, resp. právnej veci, s ktorou sa žalobca na žalovaného obrátil je vo výške 93,38 Eur, čo predstavuje výšku vyrubeneho miestneho poplatku za komunálne odpady. Žalovaný v rozhodnutí poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Sžk/11/2019 zo dňa 26. júna 2019, z ktorého vyplýva, že hodnota sporu v rámci správneho súdnictva, s ktorým sa žalobca na žalovaného obrátil sa dá vyčísliť v peniazoch, keďže jeho

predmetom je preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov, ktorými bol žalobcovi vyrubený miestny poplatok za komunálne odpady v presne stanovenej výške, a to vo výške 93,38 Eur.

4. Krajský súd v Košiciach (ďalej „správny súd“) rozsudkom sp. zn. 8S/174/2020 zo dňa 19. mája 2022 zamietol správnu žalobu žalobcu spôsobom, že odkázal na rozhodovaciu činnosť správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok NS SR sp. zn. 2Sžk/11/2019 z 26. júna 2019; rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžk/58/2020 zo dňa 29. septembra 2021; sp. zn. 8Sžk/12/2021 z 28. apríla 2021) a vec uzavrel tým, že išlo o rozhodovanie o nároku na právnu pomoc, ktorého predmetom je taký predmet administratívneho konania, ktorý je možné vyčíslieť a posúdiť v peniazoch. Preto bol postup žalovaného správny, pokiaľ s ohľadom na hodnotu sporu nepriznal žalobcovi nárok na poskytnutie právnej pomoci.

II. Kasačná sťažnosť a argumentácia účastníkov

5. Proti rozsudku správneho súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť, ktorá bola zlé zrozumiteľná a jej text ťažko čitateľný, pričom žalobca v nej uvádza, že ju podáva z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. e) a g) zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SPP“), a teda, že vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd a tiež, že správny súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

6. Ku kasačnej sťažnosti sa podaním zo dňa 26. januára 2023 vyjadril žalovaný, ktorý uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožňuje s výrokom ako aj so skutkovými a právnymi závermi obsiahnutými v odôvodnení rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8S/174/2020 zo dňa 19. mája 2022 a má za to, že toto rozhodnutie je správne a zákonné a jeho odôvodnenie je primerané, dostatočné a zrozumiteľné s tým, že kasačnú sťažnosť žalobcu navrhuje zamietnuť ako nedôvodnú.

III. Právne posúdenie kasačného súdu

7. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h) SSP) po tom, čo zistil, že kasačná sťažnosť bola podaná riadne (§ 444 SSP), oprávnenou osobou (§ 442 SSP), smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustná (§ 439 SSP), má predpísané náležitosti (§ 445 ods. 1 SSP a § 57 SSP), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v kasačnej sťažnosti (§ 440 SSP, § 441 SSP, § 453 ods. 1, 2 SSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná (§ 462 SSP).

8. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnom konaní poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

9. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

10. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnom konaní preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

11. Podľa § 6 ods. 2 písm. a) SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách.

12. Podľa § 177 ods. 1 SSP, správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

13. Predmetom konania o kasačnej sťažnosti v danej veci bol rozsudok Krajského súdu v Košiciach, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaPO/24062/2020, ČRZ: 131560/2020 zo dňa 26. novembra 2020, ktorým žalovaný odmietol podľa § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z. z. priznať nárok žalobcovi v právnej veci správnej žaloby o neplatnosť rozhodnutia a preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Finančného riaditeľstva SR č. 438129/2020 zo dňa 22. septembra 2020, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Obce Studenec č. 15/2020 zo dňa 22. apríla 2020, ktorá vyrubila žalobcovi miestny poplatok za komunálne odpady na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v sume 93,38 Eur.

14. Kasačný súd sa v rámci posúdenia predmetnej veci zaoberal dôvodmi kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. e), a g) SSP. Kasačný súd k ním uvádza nasledovné:

K dôvodu kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. e) SSP

15. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti ako jej dôvod uviedol § 440 ods. 1 písm. e) SSP, a teda, že vo veci mal podľa názoru žalobcu rozhodovať vylúčený sudca alebo sa má jednať o nesprávne obsadený správny súd.

16. Sťažovateľ uviedol, že dáva do pozornosti kasačnému súdu skôr podanú kasačnú sťažnosť zo dňa 3. júna 2022 proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8S/153/2021, a tiež kasačnú sťažnosť zo

dňa 7. septembra 2022 proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8S/33/2021, vo vzťahu ktorým poukázal na osobu konajúcej sudkyne JUDr. Dany Bystrianskej ako všeobecnú náležitosť rozhodnutia súdu, z čoho však kasačný súd pre nezrozumiteľnosť sťažnostného bodu nemôže vyvodiť záver, ktorý by mohol podrobiť prieskumu zákonnosti. Z uvedeného dôvodu kasačný súd tento bod kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodný.

K dôvodu kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP

17. Uznesením sp. zn. 5SŽk/13/2021 zo dňa 10. novembra 2022 kasačný senát 3S postúpil vec vedenú pod sp. zn. 5SŽk/1/2021 veľkému senátu Najvyššieho správneho súdu SR (ďalej „Veľký senát“) na prejednanie a rozhodnutie o právnej otázke, či je rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu taký predmet konania v správnom súdnictve, ktorého hodnotu možno vyčísliť v peniazoch na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci.

18. Rozsudkom sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30. januára 2024 veľký senát k tejto otázke uviedol cit: „17. Veľký senát v prvom rade v súvislosti s otázkou predmetu sporu v správnom súdnictve ustálil, že primárnou úlohou správneho súdnictva je poskytovať ochranu právam a právom chráneným záujmom fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy (§ 2 ods. 1 SSP). Túto ochranu však správne súdnictvo nezabezpečuje tým, že priamo rozhoduje o subjektívnych právach účastníkov súdneho konania, ale tým, že preskúmava výsledky činnosti orgánov verejnej správy, ktorými dochádza k zásahom do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb (§ 2 ods. 2 SSP). Predmetom konania sporu v rámci správneho súdnictva je teda „zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy,“ poskytovanie ochrany pred nečinnosťou a rozhodovanie v ďalších veciach určených zákonom (§ 6 ods. 1 SSP). Takto formulovaný predmet sporu/konania v správnom súdnictve nie je možné vyčísliť v peniazoch, hoci sa môže týkať aj konkrétnej finančnej povinnosti alebo finančného nároku.

18. Predmetom sporu v správnom súdnictve je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (hoc aj peňažne neoceniteľné), pričom len sekundárne je správnym súdnym konaním dotknutá aj konkrétna a vymedzená finančná povinnosť uložená administratívnym rozhodnutím.

19. Podporujúc vyššie prezentované závery veľký senát poukazuje aj na to, že predmet konania v správnom súdnictve sa považuje bezvýnimčne za neoceniteľný aj na účely výpočtu náhrady trov konania či súdnych poplatkov. Na účely určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby sa aplikuje § 11 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov, a nie § 10 predmetnej vyhlášky, vychádzajúci z hodnoty sporu. Rovnako sa súdny poplatok určuje v správnom súdnictve pevnou sumou (príloha 1, položka č. 10 zákona o súdnych poplatkoch) a nie sumou vypočítanou z hodnoty predmetu konania (príloha 1, položka č. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Obdobne v civilnom sporovom konaní je pri žalobe na určenie, či tu právo je alebo nie je, stanovený súdny poplatok pevnou sumou, keďže predmet konania nie je možné oceniť peniazmi, hoci by posudzované právo mohlo znieť na zaplatenie konkrétnej sumy (príloha 1, položka č. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch).

IV. B Úmysel zákonodarcu

20. Veľký senát tiež ustáli, že nebolo cieľom a ani úmyslom zákonodarcu, ktoré boli pretavené do § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci, aby bol predmet sporu v správnom súdnictve vyčísľovaný v peniazoch. Z dôvodovej správy k zákonu o poskytovaní právnej pomoci (osobitná časť k §6 až 8) možno vyvodiť, že prechod od bezplatného právneho poradenstva k poskytovaniu právnej pomoci na základe vymedzených podmienok „predstavuje zlepšenie minimálnej právnej ochrany, ktorú zakotvuje Ústava Slovenskej republiky. Štát žiadnym spôsobom negatívne nezasahuje do práva na súdnu a inú právnu ochranu. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti.“ Právo na poskytnutie právnej pomoci zákonodarca previazal s tromi podmienkami (i) stavom materiálnej núdze žiadateľa, (ii) absenciou zrejmej bezúspešnosti sporu a (iii) hodnotou sporu prevyšujúcou minimálnu mzdu v prípade sporov s oceniteľnou hodnotou sporu.

21. Pri podmienke hodnoty sporu „návrh predkladateľa vychádza z logickej premisy, aby náklady, ktoré štátu vzniknú v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci neboli v zjavnom negatívnom pomere k celkovej hodnote sporu. Predpokladá sa, že v takýchto prípadoch by účastník ani inak nevyužil odbornú právnu pomoc, a to z hľadiska jej ekonomickej neefektívnosti. Vyňaté sú spory, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.“

22. Uvedenú úvahu zákonodarcu je podľa veľkého senátu potrebné vnímať v kontexte princípu bezrozpornosti právneho poriadku. V občianskoprávných sporoch totiž zákon v zásade zakotvuje len fakultatívne právne zastúpenie (§ 24 až § 28 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, ďalej

len „OSP“; čl. 13 ods. 1 a 2 a § 89 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“). Inými slovami, neposkytnutie právnej pomoci osobe v núdzi v bežných civilných sporoch s ohľadom na hodnotu sporu nespôsobuje nemožnosť nárok uplatniť na súde, a teda neobmedzuje prístup k súdu. Ale reflektuje na logickú úvahu, že ide o spor, kde by si bežná fyzická osoba pravdepodobne nezvolila právne zastúpenie z dôvodu neefektívnosti a svoj nárok by prípadne uplatnila na súde bez využitia právneho zastúpenia. Právna úprava umožňujúca osobe uplatniť jej nárok nižšej hodnoty na súde i keď bez právneho zastúpenia, pokiaľ pre nezastúpenú osobu garantuje primerané procesné uľahčenia (poučovacia povinnosť), nevytvára diskonformitu s čl. 46 ods. 1 Ústavy (OROSZ, L.: SVÁK, J. a kol. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603).

23. V správnom súdnictve je však situácia odlišná, keďže požiadavka právneho zastúpenia je a bola aj v minulosti vo väčšinevej agende obligatórna (§ 250a OSP; § 49 ods. 1 SSP). Nesplnenie povinnosti právneho zastúpenia v konaní pred správnym súdom je pritom sankcionované odmietnutím žaloby (§ 98 ods. 1 písm. F) SSP). Osoba v núdzi preto nemá pred sebou voľbu, či svoj nárok uplatní s využitím alebo bez využitia právnej pomoci. Nejde teda o ekonomickú úvahu či úvahu založenú na princípe efektivity. Neposkytnutie právnej pomoci pre osobu vo finančnej núdzi v správnom súdnictve de facto znamená stratu možnosti žalovať - brániť svoje právo a zamedzuje sa jej tým prístup k súdu.

24. Výklad, v zmysle ktorého by bolo možné v správnom súdnictve podmieňovať poskytnutie právnej pomoci hodnotou sporu a v konečnom dôsledku znemožniť účastníkovi konania aspoň jeden stupeň súdneho prieskumu, by tak bol v rozpore so zákonodarcom deklarovaným cieľom (i) zlepšenia minimálnej právnej ochrany osôb v núdzi, (ii) negatívne by zasahoval do práva na súdnu a inú právnu ochranu osôb v núdzi a (iii) odkazoval by na predpoklad a ekonomickú úvahu/rozhodnutie, ktoré účastníci konania v správnom súdnictve bez rizika straty sporu (a tým akceptovania zásahu do svojich základných práv a slobôd) nemajú.

25. Veľký senát skúma aj z hľadiska proporcionality a racionality, či by náklady, ktoré môžu potenciálne štátu vzniknúť v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci vo veciach správneho súdnictva, neboli zjavnom negatívnom pomere k sume, ktorú bol účastník konania zaviazaný zaplatiť na základe právoplatného rozhodnutia správneho orgánu. Vychádzajúc z ustanovenia § 14a ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátovi je odmena advokáta za zastupovanie v správnom súdnictve stanovená paušálnou sumou 130,-€. Uvedenú sumu dal veľký senát do pomeru jednak k sumám, ktoré by mohol byť účastník konania povinný zaplatiť rozhodnutím správneho orgánu (minimálna mzda v roku 2022 predstavovala sumu 646,-€, pričom toto je aj hranica hodnoty sporu, pod ktorú nemožno priznať bezplatnú právnu pomoc podľa § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci) a tiež k prípadnému následku - zamedzeniu prístupu žalobcu k súdu, a preto ani z hľadiska proporcionality nevyhodnotil záver o potrebe poskytnúť právnu pomoc aj v správnom súdnictve za iracionálny.

IV. C Ústavné princípy

26. Veľký senát poukazuje aj na ústavný rozmer predmetnej právnej otázky a požiadavku ústavne konformného výkladu § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci. (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 306/2010 zo dňa 8. decembra 2010, sp. zn. I. ÚS 212/06 zo dňa 28. júna 2006, sp. zn. II. ÚS 142/2015 zo dňa 10. marca 2015, publikované v ZNaUÚS pod č. 58/2015).

27. Vychádzajúc z čl. 46 ods. 1 Ústavy má každý právo na prístup k súdu. Toto právo je č. 46 ods. 2 Ústavy rozšírené a konkretizované ako právo na prístup k súdu oprávnenému preskúmať zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, pričom z právomoci súdu nemôže byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Právo na prístup k súdu vymedzené v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy bližšie vymedzujú osobitné právne predpisy (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 Ústavy). Toto právo môže podliehať rôznym obmedzeniam, ktoré však musia spĺňať prísne ústavné požiadavky - musia sledovať legitímny cieľ, musia byť primerané a nesmú odopierať podstatu a zmysel ústavne garantovaných práv (čl. 13 ods. 4 Ústavy). Podstatou práva na prístup k súdu v rámci správneho súdnictva vymedzeného v čl. 46 ods. 2 Ústavy je pritom umožniť tomu, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, ak sa takéto rozhodnutie týka základných práv a slobôd. Teda umožniť dotknutej osobe brániť sa voči zásahu do svojich základných práv a slobôd výkonom verejnej moci zo strany orgánov verejnej správy.

28. V právnom poriadku možno nájsť viacero obmedzení týkajúcich sa práva na prístup k súdu. Vo všeobecnosti ide najmä o súdne a iné poplatky (zákon o súdnych poplatkoch), či právnu úpravu lehôt (napr. § 181 až 4 SSP). Správne súdnictvo je v porovnaní s inými časťami súdnej sústavy (civilné a trestné súdnictvo) špecifické aj osobitným obmedzením prístupu k súdu - široko formulovanou povinnosťou právneho zastúpenia (§ 49 ods. 1 SSP). Obligatórne právne zastúpenie sa pritom v podstatnej časti súdnych sporov v rámci správneho súdnictva nevzťahuje len na konanie o kasačnej

sťažnosti (ako osobitného opravného prostriedku smerujúceho najvyššej súdnej inštancii v rámci správneho súdnictva), ale už na konanie pred správnym súdom.

29. Kasačný súd už opakovane judikoval, že požiadavka obligatórneho právneho zastúpenia nie je samoučelná, ale „...vyplýva z povahy správneho súdnictva, v ktorom sa preskúmava zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov. V prejednávanej veci je povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia daná tak v konaní pred krajským súdom, ako aj v kasačnom konaní, pričom táto legitímna požiadavka má prispieť k profesionalite konania a sleduje sa ňou v prvom rade ochrana práv žalobcu, resp. sťažovateľa, ako účastníkov súdneho preskúmacieho konania, v ktorom sa v rozhodujúcej miere riešia právne otázky a medzi účastníkmi je často sporným len výklad právnych predpisov“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Asan 29/2019 zo dňa 11. decembra 2019, bod 18, obdobne tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sžfk 28/2019 zo dňa 11. júla 2019, sp. zn. 5 Sžfk 27/2018 zo dňa 12. septembra 2019 a iné). Uvedený záver veľký senát nespochybňuje, ale pripomína, že hoci samotná požiadavka právneho zastúpenia v správnom súdnom konaní, i keď obmedzujúca prístup k súdu, nie je rozporná s čl. 46. ods. 1 a 2 Ústavy a ani s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), môže sa takou stať v prípade excesívneho, formalistického uplatňovania bez ohľadu na ňou sledovaný legitímny cieľ, podmienku primeranosti a požiadavku zachovania podstaty práva na spravodlivý proces (mutatis mutandis rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci DYLUŠ proti Poľsku zo dňa 23. septembra 2021, sťažnosť č. 12210/14, body 41 až 42, 45 a 46, ako aj WILEMS a GORJON proti Belgicku zo dňa 21. septembra 2021, sťažnosť č. 7420916 a 3 ďalšie, body 85 až 88).

30. Pokiaľ zákonodarca zavádza požiadavku obligatórneho právneho zastúpenia v súdnom konaní, s ohľadom na podstatu práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy (teda zachovanie efektívnej a reálnej možnosti prístupu účastníka konania k súdu, vzniká mu pozitívna povinnosť zabezpečiť potrebnú právnu pomoc osobám, ktoré si ju nemôžu dovoliť. Teda musí zabezpečiť, aby požiadavka právneho zastúpenia (či právneho vzdelania) nezabraňovala osobám nedeponujúcim dostatkom finančných prostriedkov domáhať sa svojich práv na súde (HUSSEINI, F.: BARTOŇ, M., KOKEŠ, M.: KOPA, M. a kol.: listina základných práv a svobod. Komentár. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1058; OROSZ, L.: SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok 1. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603-604).

31. Výklad vylučujúci možnosť priznať právnu pomoc osobám v núdzi s ohľadom na tvrdenú nízku hodnotu predmetu sporu v správnom súdnictve má za následok odmietnutie spravodlivosti vo vzťahu k týmto osobám a znemožnenie ich prístupu k súdu. A to nie je pri osobitných opravných prostriedkoch v správnom súdnictve (pri podaní kasačnej sťažnosti), ale odníma im možnosť vôbec žalovať zákonnosť rozhodnutia pred správnym súdom. Tento stav podľa veľkého senátu zasahuje do podstaty práva na prístup k súdu podľa čl. 46. ods. 1 a 2 Ústavy. A to aj vo vzťahu k takým rozhodnutiam správnych orgánov, ktorými dochádza k ukladaniu peňažných povinností, a teda aj do zásahu do práva týchto osôb na majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy.

32. Veľký senát pripúšťa, že veľmi nízka (bagateľná) hodnota finančnej povinnosti tvoriaca predmet administratívneho rozhodnutia, ktorého zákonnosť sa má preskúmať, môže byť dôvodom pre čiastočné obmedzenie prístupu dotknutých osôb k súdu, avšak z hľadiska princípu primeranosti o tom možno uvažovať až pri právnej pomoci spojenej s podaním kasačnej sťažnosti, čo nie je prípad posudzovanej veci.

33. Na základe doteraz uvedenej argumentácie preto veľký senát uzatvára, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je potrebné považovať predmet správneho súdneho konania (sporu) za taký, ktorého hodnotu nie je možné vyčíslieť v peniazoch. A to ani v prípade, ak je predmetom správneho súdneho prieskumu rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu. Veľký senát sa stotožnil s predkladajúcim senátom v tom, že je potrebné sa odchýliť pri riešení nastolenej právnej otázky od doterajšej rozhodovacej činnosti kasačného súdu.“

IV. Záver

19. Vychádzajúc z právnych názorov veľkého senátu, ktoré sú pre kasačné senáty záväzné (§ 446 ods. 3 SSP), rozhodujúci senát dospel k záveru, že napadnutý rozsudok správneho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g) SSP) a rovnakou vadou (nezákonnosťou) trpí aj rozhodnutie žalovaného (§ 191 ods. 1 písm. c) SSP). Keďže správny súd žalobu sťažovateľa zamietol, kasačný súd postupom podľa § 466 ods. 5 písm. a), § 462 ods. 2 SSP a § 191 ods. 1 písm. c) a ods. 3 písm. a) a ods. 4 SSP zmenil napadnutý rozsudok správneho súdu tak, že zrušil rozhodnutie žalovaného a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

20. V ďalšom konaní bude žalovaný postupovať podľa záverov veľkého senátu, podľa ktorých na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné v správnom súdnictve vyčíslieť

hodnotu sporu ani v prípade povinnosti stanovenej rozhodnutím správneho orgánu na zaplatenie určitej sumy.

21. O nároku na náhradu trov konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 1 SSP tak, že plne úspešnému žalobcovi priznal nárok na úplnú náhradu trov kasačného konania, ako aj trov konania pred správnym súdom (§ 175 ods. 1 SSP). O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.